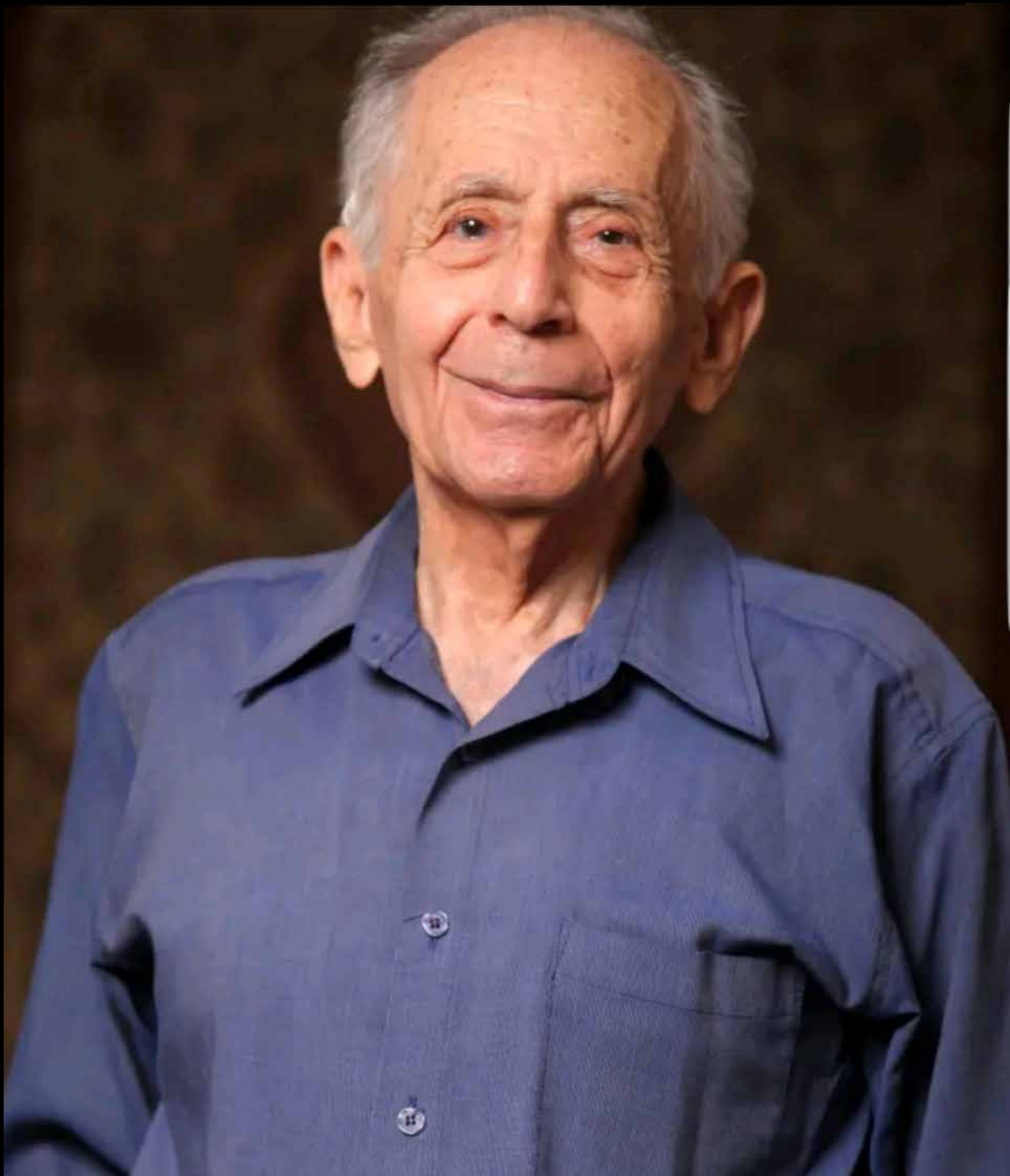

שלמה הלל

2021 - 1923

כינורו של שלמה הלל

וכסעך וברעם וברוח קדים • והכנור הזה שאנג
שחפים לו, הו כפת והו כהמיה • הלא אינו
פוזת צדך כנגינתו, מכנורותיהם של צורא
והתמיה • והוא שר את שירת ציון, ביום אשר
יום שמש, ויום מות ויום שמחה • הוא שר את
שירנו אנו, של הוד האחת המחוקקת בשלח
והשנה העושה במלאכה ••

גולת ככל שכה ציונה, היא שכה כל הגולה
כלה • שבו חכם ועם הארץ וזקן וטה, ושבו
חתן וכלה • שבו ונתנו מאונם ומתכונתם
בארץ לוחמת, פצועה ושכולה • שבו והפכו
מפליטים לשלשי נרדפים, ופשיטי עם - עלו
לגולה • שבו והיו לצם חזק ורבוז, כמו אף
פעם לא הלכו בגולה • ואת שבת ציון זאת,
את פסוקי התקנה הזאת, שעל נהרות ככל •
מגנו לנו ללא ורדף וללא שכחה - כנורו של
שלמה הלל ••

מפשינו, יצחק סודי, הוקדו, שאותנו לידו כבז
• היה ודא יושב עמנו כביכ מרורה, או כצלו
של צד • והיה אילי אומר לשלמה הלל, הלכל
מי שרק לשמע חפז: • אשרי האיש שקשת
כנורו וכולה להיות גם קשת לחז • ואשרי
האיש שפיתר כנורו, יכולים להיות גם מיתרים
לקשת • ואשרי האיש אשר ארץ ככל שלו, הוא
היום ארץ המורשת • כך היה אילי אומר יצחק
סודי, ועוטפו כחבוק אדירים • ומוסיף אילי
בשפתו, וקשם כל החברים: • המשך לנגן
שלמה הלל, ושמר על הקשת ושמר על
המיתרים ••

קם כדור בן עשרים ושלש, עשרים וארבע,
עשרים וחמש • ומן הערבים שעל נהרות ככל,
כנור אחד תולש • וכשהקשת אשר בימינו
לחיקת כמכות אש • - הוא שר מן הפתרת,
הוא שר כנגור לכל חקי ההגיון: • די
התפללנו, אם אשכחוד • עקשו, קימו ונעלה
ציון • כך שר את האמנה את הציננת את
ההלדז • את הרעיון • והקם אינם יודעים כי
הם כנגי הנביאים הנופים בחזיון ••

כדור בן עשרים ומשוד שבו אל נהרות ככל •
שב אל העתיקה כגליות, אל גב האריות של
דניאל • חזור אל הבקעה המלאה עצמות,
כאשר נבא יחזקאל • שב ונושא אתו את
בשורת הנאולה הנשמעת כמו גם ופלא • ואת
משכ היות, כבראשונה, הוגעת כצצמות האלה
• שב ונושא אתו את שירת ההלדז והקנוד,
ואת צליל פלי ההגנה - • את כל מיתרי
הכנור, אשר בלעדיהם אין שיר ואין מנגינה ••

לא על כרם הקקמים ולא על כנפי נשרים;
הוא בא לשם נשא רק על כנפיו • והוא בן
העשרים ומשוד, נושא את טורל-קל-עם-ישראל
על כתפיו • וכמו חכריו, הפוהים ומסתערים
באצות הים התיכון • גם הוא נע ונר בין
הצללים והעצבים, בין מלשינים וכוחות כשחון •
וכמו חכריו, הוא חומק כסמטאות דמסק
ובשכילי הנדרים כלקנון • וכמו חכריו, הוא
רואה את תלומו טרם גידים ובשר ביה • אך
הוא אינו מרפה מכנורו, ומנגן מקלי הרה מקלי
צור, מקלי נוח • מנגן בין המליות והתחיה,
מנגן בין הנצלים והשודרים • מנגן כסופה

נשיא המדינה ראובן ריבלין

הספד לשלמה הלל ז"ל, יו"ר הכנסת האחת עשרה

נשיא המדינה מר ראובן (רובי) ריבלין ספד בכ"ו בשבט תשפ"א, 8 בפברואר 2021, ליו"ר הכנסת האחת עשרה, שלמה הלל ז"ל: קיבלתי בצער רב את בשורת פטירתו של שלמה הלל, יושב ראש הכנסת האחת העשרה, שר הפנים והמשטרה וחתן פרס ישראל. הוא היה מדור הנפילים, דור שנאבק במו ידיו על הקמתה של מדינת ישראל, על ביצורה ועל קיומה כמקלט בטוח לעם היהודי. הוא פעל להבאתם ארצה של עולים ועולות מארצות המזרח בדרכים רבות ומגוונות, בגלוי ובסתור, במבצעי העפלה נועזים ומרחיקי ראות ורבים חייבים לו את עלייתם והשתרשותם בארץ. כיושב ראש הכנסת הוא היה אמון על ביצור מעמדם ואיתנותם של הדמוקרטיה הישראלית ובית המחוקקים ודרש מחברי הכנסת להקפיד בפיקוח פרלמנטרי על הרשות המבצעת. מי יתן ונשכיל לפעול לאור דבריו החשובים ונקפיד: "לשמור מכל משמר על הדמוקרטיה, מפני הקמים עליה ובמיוחד מפני הקמים עליה מבית". יהי זכרו ברוך.

ארי הלל | דברי פרידה מאבא

התלבטתי מה אוכל להוסיף שלא נאמר.
האם להאיר עוד סיפור מפרקי חייו או דווקא לספר איזה אבא וסבא נפלא הוא היה.
והנה מצאתי את הסיפור שישלב את שניהם.
בסיפור הזה משולבת החלטה אמיצה וערכית ומעורבות פלאית של הגורל או השגחה עליונה.

מערכה ראשונה: 1975 - ממשלת רבין הראשונה קמה. המפד"ל מאחרת להיכנס ושלמה הלל מקבל לפיקדון את משרד הפנים. על שולחנו הוא מוצא מכתב המבקש להכיר ביהודי אתיופיה כיהודים לצורך חוק השבות (החלטה בירוקרטית שבסמכות שר הפנים). במגירה אחרת הוא מוצא מכתב מאת הרב הראשי הראשון לציון עובדיה יוסף זצ"ל הקובע נחרצות שיהודי אתיופיה הם יהודים לכל דבר. הלל ממחר לקרוא לפקידי המשרד - שהיו אנשי מפד"ל - אך אלה מסבירים לו שהעניין מסובך ויש התנגדות וכדאי לזמן דיון. אבל עד שהדיון מגיע אבא כבר לא שר הפנים.

מערכה שנייה: 1976, אחרי כשנתיים: המפד"ל פורשת ממשלת רבין בשל נחיתת מטוסי אף 15 בשבת, ושלמה הלל נקרא שוב להיות שר הפנים. הוא שואל מה קרה עם העניין האתיופי? וכשהוא מבין ששום דבר לא זז הוא מחליט מיידית להחיל על יהודי אתיופיה את חוק השבות.

הוא, ממוצא עיראקי שנשא את אמי תמימה ממוצא אוסטרי, לא הסכים להפרדה בין אנשים בשל מוצאם.
זום אוטו: באותם ימים ממש חיה בגונדר בצפון אתיופיה ילדה צעירה בשם נתמר שלא יודעת שגורלה ישתנה לתמיד מהחלטה של שר פנים בירושלים הרחוקה.

באותם ימים גדל בירושלים ילד בשם ארי שעסוק בשאלה למה הפועל ירושלים שוב הפסידה ולא יודע שאביו חתם החלטה שתשנה את חייו לנצח.

מערכה שלישית: נתמר הילדה מאתיופיה שהיא כבר בחורה וארי כבר בחור בן 24 (שכבר השלים עם זה שהפועל מפסידה) נפגשים על מדשאות אוניברסיטת תל אביב. מתאהבים ומתחתנים.

מערכה רביעית: לנתמר ולי ארי נולדות 3 בנות מקסימות שהופכות את שלמה הלל לסבא מאושר.
ותגידו לי אתם האם זה לא סיפור פלאי? איך שלמה הלל שר הפנים חותם על החלטה שתאפשר את העלאת יהדות אתיופיה בלי שיכול היה לנחש שהחלטה זו תהפוך אותו לסבא גאה ומאושר.

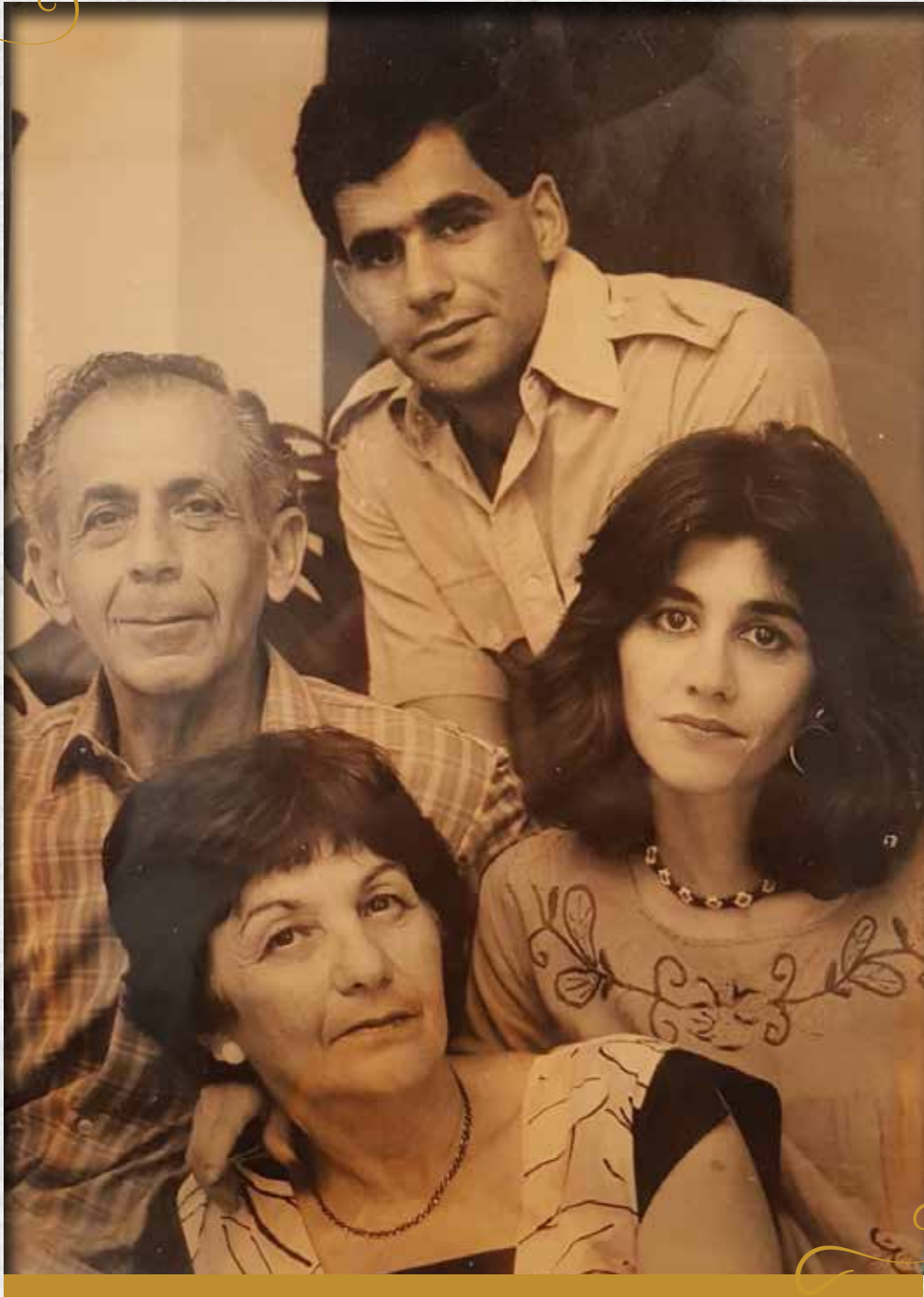
האם זה לא פלא?

כמה פעמים זוכה אדם לשכר על מעשיו כבר בעולם הזה?

בימים הללו הקשים אנו כולנו צריכים ללמוד את הלקח: אחדות ושילוב בין כל חלקי העם יהיה בהם שכר ותשועה מידיים לכולנו.

ואנחנו המשפחה זכינו בך, אבא נפלא וסבא נפלא.

ותגעגע כל כך.

אלוף (במיל') אורי אור

לזכר שלמה הלל, נשיא המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל

משפחתו של שלמה הלל, קהל נכבד.

שלמה הלל, נשיא המועצה לשימור אתרים הלך מאיתנו. מגיל 70 ועד יומו האחרון פעל בהתנדבות מלאה, עד עמקי נשמתו. ראשו תמיד צלול ובהיר. בשיחתנו האחרונה בשבוע שעבר, כאשר חזר לביתו מבית החולים, קיוונו יחד שיחזור לאיתנו לקראת ישיבתנו המתוכננת ליום א'.

אך כוחו לא היה עוד, וליבו נדם.

משפחת הלל היקרה, קהל נכבד, וחבריי, כל אנשי המועצה לשימור אתרים, ומאות רבות של חברי העמותה, פעילים ומתנדבים ששלמה הלל היה נשיאם.

רבות דובר על פעילותו ותרומתו מהקמת המדינה, כהונתו בכנסת, בממשלות ישראל, שגריר, איש מוסד שפועל להעלות יהודים מעיראק, סוריה ולבנון. כתב ספר נפלא הנקרא "רוח קדים" על שליחותו זאת. קצרה היריעה לתאר כאן את עשייתו בשנים הרבות שהיה איתנו.

ברצוני לייחד את דבריי לפעילותו רבת ההישגים כנשיא המועצה לשימור אתרים. פעילות אשר לצערי פחות ידועה לציבור. זכיתי כיו"ר הוועד המנהל של המועצה, לעבוד במחיצתו של איש ענק (לא גבוה פיזית), איש צנום אך רב פעלים והישגים, עניו ואהוב על כולם.

שלמה התנדב והצטרף כנשיא נבחר לארגון קטן, שחרט על דגלו לשמר מבנים ואתרים היסטוריים בארץ ישראל, ולפעול לחינוך מורשתם. הוא בא בהזדהות מלאה עם המטרה. שלמה הגיע לארגון קטן, עמותה בחיתוליה, שנפרדה מהחברה להגנת הטבע.

מגוף קטן ואוונגרדי, שקם לאחר הריסת בניין גימנסיה הרצליה בתל אביב (והפך לסמלה של המועצה), בתמיכתו של שלמה והוועד המנהל ועובדי המועצה הפכנו לעמותה חזקה, גוף המוביל כיום, במדינת ישראל, אם בנושא האדיר של שימור אתרים, מבנים, שיקומם, ובהמשך גם בחינוך למורשתם.

לשמחתנו, מוכר על ידי כל ממשלות ישראל ונהנה מתמיכתן.

רק ברשותכם שתי דוגמאות של שני אתרים שטביעות אצבעותיו של שלמה נשיאנו ליוו אותם. שני אתרים השוקקים מאלפי תלמידים, תיירים, וקהל רב כל ימות השנה.

האחד הוא מכון איילון ברחובות, מפעל לייצור כדורי 9 מ"מ של תת-מקלע סטן, ששלמה, כחבר קיבוץ מעגן מיכאל היה בין מקימיו במחירת ובסיכון גדול. זהו המפעל הראשון של התעשייה הצבאית במדינת ישראל.

האתר השני הוא מחנה המעפילים עתלית, מחנה המעצר הבריטי לשעבר לאותם מעפילים.

בצד שיקום חלק מצריפי המחנה, שלמה גייס תרומות כדי להביא דגם של אוניית מעפילים, ובתקופה האחרונה אף מטוס C-46 שזהו הדגם שהביא עולים מעיראק ונחת ליד יבנאל, בהחבא מהשלטון הבריטי, ולאחר מכן גוייס להביא תחמושת עם פרוץ מלחמת השחרור. שלמה חזר ואמר: "העפלה לארץ ישראל היא אחד הפרקים המפוארים ביותר וייחודיים לנו. העם היחידי שאחרי 2,000 שנה, היו אנשים שחתרו ולקחו סיכונים, בים, במדבר ובאוויר, כדי להגיע לכאן".

משפחתו של שלמה הלל היקרה,

אנחנו, אנשי המועצה לשימור אתרים מבטיחים להמשיך את השותפות הכל כך קרובה שהייתה עם שלמה גם לאחר שהלך מאיתנו. יהיה זכרו מורה דרך לכולנו.

דברים שנשא אלוף (במיל') אורי אור, יו"ר הוועד המנהל, המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל, בהלוויית שלמה הלל ז"ל, יום רביעי, 10.2.2021

”היה איש ואיננו עוד” לזכרו של שלמה הלל ז”ל

מותו של שלמה הלל נשיא המועצה, משרה עצב גדול על כולנו. גם אם נחזור לסדר היום, כפי שלבטח גם שלמה היה רוצה, משהו תמיד יהיה חסר וכואב.

שלמה היה שילוב נדיר של אצילות נפש, חוכמה, פיקחות, ניסיון חיים, אומץ ותעוזה, אנושיות נדירה, חושים בריאים, רוח וחדות, הבנת עומק של תהליכים בצד פרקטיות המאפשרת ל”ספינה” לשוט בבטחה גם בימים רגילים - ובמיוחד בעת משברים וקשיים. ועוד לא דיברנו על הצניעות והענווה שמתוך הכוח הפנימי, שקשה להסביר, וקשה להבין.

מעבר להיותו סמל, במובנים רבים, שלמה היה עבור כולנו דמות מובילה, דמות להשראה, דמות המעוררת ביטחון לפעול, ליצור ולהעז.

בשנים האחרונות, הרגשנו בכך כולנו, נרתם שלמה בכל מאודו להנחיל, לקבע וליצור לדורות הבאים שני סיפורים: האחד - מכון איילון ברחובות - תרומתו ותרומת חבריו למאמץ להקמת המדינה, במפעל שהקימו שם לייצור כדורים וסיכנו בתוך כך את חייהם וחיי בני משפחתם. האחר - העלייה לארץ ישראל, ובמיוחד פרק ההעפלה. ביקוריו הרבים במחנה המעפילים עתלית, המעורבות האישית היום-יומית שלו, לפרטי פרטים, בהנצחת מפעל ההעפלה על כל רכיביו - בים, ביבשה, ובאוויר - עוררו בנו השראה וכולנו חשנו שמזלנו התמזל לנו מאוד מעצם המפגש עם האיש הגדול הזה.

ואכן גולת הכותרת של פעילותו בשנים האחרונות הייתה יוזמתו להביא לארץ את מטוס ה-C-46, כדי להמחיש ולהנחיל את סיפורו של ”מבצע מייקלברג”, 1947. הייתה זו חוויה מיוחדת וחד-פעמית עבורנו, לפעול להבאת המטוס מאלסקה ולגבש את התוכנית והתכנים הנגזרים ממבצע נועז זה, ששלמה פיקד עליו. מטוס ה-C-46 וצריף המבואה פתחו לנו צוהר אל עולם שלם, חשאי ועשיר של העפלה, ובמיוחד אל מבצעי ההעפלה ממדינות האסלאם ומעיראק מולדתו.

עשינו מאמץ אדיר לעמוד בלוחות הזמנים כדי ששלמה יזכה לחנוך את הפרויקט החשוב הזה. רק לפני שבועות אחדים הצגנו לשלמה ולארי, בנו, את הסרט המרכזי שיוקרן במטוס. שלמה התרגש, ריגש, וציין בהומור הדק שלו: ”חבר’ה, הסרט טוב יותר מהמציאות שבה פעלנו אז”. לדאבוננו, שלמה הלך לעולמו בטרם הסתיימה המלאכה. כולנו מחויבים לפעול למען מורשתו של האיש היקר הזה, שבוקר אחד, בביתו שברעננה, אמר לי: ”עמרי [במלעיל], המועצה ואתה חייבים להבטיח לי שנושא ההעפלה יהיה הנושא המרכזי והחשוב ביותר שבו תפעל המועצה. בעיניי, הוסיף, ”ללא ההעפלה ייתכן שלא הייתה מדינה”.

עמרי שלמון

רני אורן

לפני כמה ימים נפטר שלמה הלל והוא בן 97

הרבה נכתב וסופר על שלמה, על פעילותו בתחום המדיני, החלוצי וההרואי לפני הקמת המדינה ואחריה. רבות דובר על אישיותו הכובשת ועל תרומתו להקמת המדינה בתחומים שגם היום איננו יודעים את כל שעשה בהם. שלמה גם היטיב לספר את סיפורו ב"רוח קדים" שלפני כמה שנים יצא במהדורה חדשה, ופרק מיוחד בו הוקדש למכון איילון. במסגרת תפקידי כמנהל מכון איילון, אספר על שלמה הלל שלנו, שלמה הלל של מכון איילון.

רצה הגורל ומרגע הקמת מכון איילון ב-1945 ועד היום, מכון איילון ושלמה חד הם. מסלול חייו הוביל אותו מעיראק לישראל ולתל אביב - לימודים בגימנסיה הרצליה, תנועת הצופים והקמת גרעין להתיישבות "הצופים א'", זהו גרעין הצופים הראשון שהחליט להשתתף במפעל הציוני ולהקים גרעין. ביחד עם בוגרי "הריאלי" בחיפה וחברים נוספים מעליית הנוער ששהו בעין גב (ביניהם גם תמימה אשתו), התיישבו הצעירים בפרדס חנה וחיכו לתורם לעלות להתיישבות, לימים מעגן מיכאל. כשיוסף אבידר החליט עם מטה ההגנה להקים את מכון איילון כמפעל לייצור כדורים לתת מקלע סטן מטבע הדברים הוא פנה לגרעין זה, חברה איכותיים עם ניסיון בעבודה בתעשי, והציע להם לעבור לרחובות ולהקים מפעל חדש. שלמה הלל שימש כמזכיר הקבוצה והוביל את החבורה למשכנה החדש ולמשימתם המיוחדת והמסוכנת ובעיקר עזר לשכנע את החברים שרצו כבר להגיע לקיבוץ משלהם.

בעבודת ידיים פיזית וביציקת בטון, בהקמת משק חקלאי תוך גידול הילדים, בסכנת חיים יום יומית ייצרו במשך 3 שנים במחותרת מתחת לאפם של הבריטים כ-1/4 2 מיליון כדורים לתת מקלע סטן, זוהי התחמושת היחידה שלא חסרה במלחמת השחרור בזכותם ובזכות חברי התעשי השותפים לעשייה.

על פעילותו הענפה דיברו כולם ועוד ידברו.

אני רוצה לדבר על שלמה שלנו, של המועצה לשימור אתרים ובעיקר מכון איילון.

לאחר 1949, שלמה עולה עם חברי הגרעין למעגן מיכאל ונישא לתמימה, הגר ביתם נולדה במעגן מיכאל ורק לאחר מכן הם עוזבים לירושלים, שם נולד גם ארי. שלמה שמר כל השנים על קשר עם מעגן מיכאל וחברי הגרעין ובעיקר עם "יוצאי מעגן מיכאל", כולל אנשי הפלמ"ח שהגיעו לתגבורת.

ב-1984 הוקמה המועצה לשימור אתרים ובין האתרים הראשונים שהמועצה החליטה לשמר היה מכון איילון. שלמה, בהיותו יו"ר הכנסת, פעל מצד אחד וישראלה קומפטון, כפעילה בחברה להגנת הטבע, פעלה מהצד השני, וכך הביאו לפתיחת מוזיאון מכון איילון ב-1986. עד יומו האחרון פעל שלמה לשיקומו ופיתוחו של המוזיאון, לא עשינו דבר ללא התייעצות עמו והסכמתו כשלאגד עיניו עמד נושא אחד, העברה בין דורית של המורשת, מכון איילון. אני יודע שעם הסכמתו לשמש כנשיא המועצה לשימור אתרים הוא פעל בכל אתרי המורשת, אך עדיין מכון איילון היה בשבילו "היהלום שבכתר". התכונה הבולטת של שלמה הייתה אצילות נפש, לא מצאתי מילים אחרות אשר יאגדו את הצניעות, הענווה, הפקחות, הדבקות במשימה, ההקשבה וההתחשבות בזולת, אלא במילים "אצילות נפש".

מתקשרת משפחה ומבקשת להוסיף לרשימת "העושים במלאכה" את יקירם שלא מופיע. שלמה מוכן להוסיף לרשימה "כי זה חשוב להם למרות שהבחור נהרג בעבודה במחצבה ובעצם לא היה ממש חלק מחברי הגרעין". בכל ביקור במכון

התכונה הבולטת של
שלמה הייתה אצילות
נפש, לא מצאתי מילים
אחרות אשר יאגדו
את הצניעות, הענווה,
הפקחות, דבקות
במשימה, ההקשבה
וההתחשבות בזולת,
אלא במילים:
"אצילות נפש".

איילון של בכיר בממשלה או בכנסת, שלמה היה מגיע לקבלו. רובם מגיעים עם אנשי ביטחון, וכל המרבה הרי זה משובח, שלמה שהיה יו"ר הכנסת אומר לי "תדע שאין צורך בכל כך הרבה אנשי ביטחון אך מספרם מעיד כאילו על חשיבות האדם". הביקורים שערכנו בביתו, גם בירושלים וגם ברעננה, היו משב רוח מרענן המעיד על אדם משכמו ומעלה עם ח"י יום יום פשוטים וצנועים, מזנון וספריית הספרים (רובם תרגומים לשפות שונות של "רוח קדים"). גם כשכבר היה קשה לו לא הסכים שאנחנו נכין קפה או נשטוף כלים, הוא ישרת אותנו מכל הלב ובאמפטיה בלתי רגילה, "ספרו מה קורה במוזיאון, כמה ילדים חיילים ותיירים מגיעים, האם התוכניות החינוכיות משיגות את המטרה, האם הסרט מצליח לרגש" וכך עד הפרטים הקטנים. כל מפגש של שלמה עם המבקרים היה מרגש בצורה בלתי רגילה, "זה האיש מהסרט?" הוא שואל שאלות, מוכן להצטלם עם כל מבקר ולנהל שיחות ארוכות, מקשיב רב קשב ומוכן לקבל הערות לתיקון.

לפני כמה שנים נערך מפגש מרתק בינו ובין משולם ריקליס, משולם התפאר בפני כל השומעים על החברות הנפלאה בינו ובין שלמה ובין היתר סיפר על תקופת הגימנסיה, על המסיבות, הבילויים, השתייה ושלמה ענה לו: "אתה בוודאי היית שם במסיבות, אני הייתי בתנועת נוער הצופים וערב הקמת המדינה אתה נסעת לאמריקה ואנחנו בנינו את המדינה".

גנה, רכזת ההדרכה שלנו, אמרה לי שיש בעיה לא פתורה, שלמה תמיד לבש חולצות מחויטות עם כיס, אבל הייתה לו גם ירכית עם שני כיסים ותמיד ידיו היו בכיסים כאילו יש שם משהו. מה היה בכיסים נשאר תעלומה.

נגה בן ארי שלמה הלל - הנשיא שלי

הכרותי עם שלמה הלל החלה ברגע שנעשה נשיא המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל. בעצם הכרתי אותו עוד קודם כחבר הצופים א' וגורם ההחלטה הגורלית שלהם לעבור להקים את מכון איילון ולעבוד בו. כמדריכה במוזיאון אין סיור שבו שמו לא הועלה וסיפוריו לא סופרו. שלמה הלל, שדיבר תמיד בגובה העיניים (אולי בגלל שהיה בגובה שלי...) תמיד בירך, תמיד התעניין ודבר לא זז במכון איילון ללא ידיעתו ואישורו. עשרות סיורים הדרכתי אותו ביחד בשפות שונות, בעברית, באנגלית, ובצרפתית, זו הייתה הבמה שלו. היו המקומות הייחודיים בסיום ששמורים רק לו ולסיפורים שלו שאותם סיפר בלהט כאילו היום. תמיד חיכיתי לו על המדרגות מחוץ למבואה ותמיד לחץ את ידי בידיו הקרירות ואמרתי "הידיים שלך קרות, בו נחמם אותן". בחולצת הקיץ שלו (דמוית ירכית) היו שני כיסים מקדימה, היה לו מנהג לשים יד בכיס ותמיד רשרש שם משהו... איש עם רוח ולמרות התפקידים הרבים והמכובדים שביצע היה צנוע, חברתי ואוהב אדם. אזכור אותך תמיד.

נגה

יזרם דורי איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש הזה

את שלמה הלל הכרתי, די בשטחיות, בתקופת פעילותי במפלגת העבודה. האמת שרק אחרי זמן רב הכרתי את איכויותיו של האיש הקטן הענק הזה. משהכנתי תערוכה על פעילות גולדה מאיר נתוודעתי לעימות ביניהם על שיכון עממי, מיזם שנעשה בתחילת שנות ה-50 לבניית דירות לוותיקים שכעסו על תיעדוף העולים החדשים שזה מקרוב באו לארץ. שלמה הלל טען שזו טעות ובנייה רק לוותיקים סופה ליצור בעיות רבות. הוא נאבק מול גולדה מאיר, שרת העבודה ועזב את הכנסת. בימי "פרשת עופר" הערכתי מאוד את עמדת שר המשטרה הלל שהיה חבר קרוב של עופר וסירב לעשות לו "פרוטקציה" כלשהי בחקירותיו. "לא נבחרתי כשר משטרה כדי לסייע למשפחה ולחברים" אמר. משהגעתי למועצה לשימור אתרים גיליתי את הלל "הסטארטאפיסט" זה שהיה בין מקימי התעשייה הצבאית. הסטארטאפ הגדול והחשוב בתולדותינו. גם את הלל, איש השרות החשאי, גיליתי במועצה לשימור אתרים. זה שעמד מאחורי "מבצע מייקלברג" ומי שסייע להעלאת עשרות אלפים מיהודי עיראק.

במועצה שוב נתוודעתי להלל הצנוע והעניו. להלל החכם, הדעתן והפשרן. עליו ניתן להגיד בלי פקפוק: איפה ישנם עוד אנשים כמו האיש הזה.

זהבית רוטנברג

שלמה עבודי

היכרותי האישית עם שלמה, החלה לפני 22 שנים, בתום אירוע לציון יובל לסגירת מחנות המעצר בקפריסין. האירוע רב המשתתפים, הסתיים בשעות הערב המאוחרות וכל חפצי היה שקהל המשתתפים יתפזר בשלום, ואוכל לקרוס לתוך הכיסא במשרד. בעודי חולמת על כוס הקפה, ניגש אלי יוסי פלדמן ואמר, שעליי לקחת את שלמה הלל לביתו בירושלים. תגובתי הראשונה הייתה שמחה, אך בעודי פוסעת לרכב, הכתה בי ההכרה שלפניי ארבע שעות נסיעה בחושך כשכל רצוני היה רק להתכרבל. יצאנו לדרך, כבר בחניה של המחנה התחלנו בשיחה מרתקת, על המדינה, על המשפחה, על חשיבות המשפחה, על ההעפלה, על מבצעים להבאת יהודים לארץ בהם שלמה לקח חלק ועוד. ומבלי שהרגשתי הגענו למבואות ירושלים, ובפעם הראשונה והיחידה חשבתי שהייתי שמחה לו היה פקק תנועה והשיחה הייתה יכולה להימשך, אך הדרך הייתה פנויה.

כמה שנים לאחר מכן התבקשנו לערוך באוניברסיטת תל אביב יום עיון ל"סגל הבכיר" (כהגדרתם), בחרנו כנושא את סיפור "מבצע מייקלברג". היו דוברים מרתקים, סרטונים מרגשים שהפקנו, הנחיה מעניינת והתרגשות גדולה. האולם התמלא בעשרות רבות של מכובדים עם עניבות, ורגע לפני שעליתי לבמה כדי להתחיל בהנחיה, ניגשה אליי נציגה מהאוניברסיטה ולחשה לי: "תראי, הקהל שלנו ביקורתי וקשה, סביר להניח שרבים יעזבו את האולם במהלך הערב, אל תתרגשי" - עם תובנה מכוננת זו התחלנו את הערב... שלמה כצפוי היה מרכז הערב, ריתק, הצחיק וריגש. האולם נשאר מלא במהלך כל היום, וכל אלו שאמורים היו לעזוב במהלך האירוע, עמדו בתור, כדי ללחוץ את ידו של שלמה ולזכות בתמונה איתו.

במהלך ארבע השנים האחרונות, לאחר רכישת מטוס C-46 מאלסקה והבאתו למחנה, עבדנו חומי, ארנון, חגית אסור ואני עם שלמה, על תוכן פרויקט "מבצע מייקלברג" וההעפלה מארצות האסלאם. וכמו הים, היו ימים רגועים ואחרים בהם השתוללה סערה. דעות שונות, תפיסות שונות של התוכן, של המסר וכד'. לאחר ימי הסערה, בהגיעי למחנה היה מחכה לי מייל שהתחיל ב: "לזהבית השלום והברכה" ואז ידעתי שבשורות הבאות תגיע הנזיפה.

זכיתי בהרבה שעות שלמה. הן השעות הרגועות הן הסוערות היו מעוררות השראה.

שלמה בשבילי הן צלוחיות הריבה שהיה רוקח בעצמו ומגיש לי כשהגעתי לביתו, שלמה בשבילי הן "העוגיות מלונדון" שיכולתי לאכול. כשאמרתי לו שהוא מפנק אותי, אמר שכך ירגיש נוח יותר לכעוס עלי...

שלמה בשבילי הוא איש קטן וענק, שלמה בשבילי הוא איש שקט ורועם, שלמה בשבילי הוא איש צנוע, אך נחוש.

יום לפני ששלמה איבד את ההכרה, דיברתי אתו בטלפון ועדכנתי אותו שהכנסנו לטקסט "סרט המטוס", משפט שהתקש עליו. בתום השיחה ביקש שאמשיך לעדכן אותו ולשמור אותו בתמונה.

אז שלמה אני מעדכנת אותך, קולך לא נדם - עשייתך המופלאה, ערכיך ועקרונותיך ימשיכו להדהד במחנה, שעה אחר שעה, יום אחר יום, שנה אחר שנה, עבור הדורות הבאים.

יהי זכרך ברוך.

ד"ר מרדכי נאור

פרידה משלמה הלל

זה מתחיל להיות קשה. זו כבר הפעם השנייה השבוע, שאנחנו נפרדים מעוד אחד מגדולי דור התקומה. אחרי רות דיין עלינו להיפרד משלמה הלל בן ה-97 - חלוץ, מראשי המוסד לעלייה ב', שר הפנים והמטרה בממשלת ישראל, יושב ראש הכנסת ונשיא המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל - אם להזכיר רק כמה מפעילויותיו ותפקידיו.

אני מבקש לספר שתיים מעלילותיו הרבות. בקיץ 1947, לאחר שעמד בראש מבצע הקמת "מכון איילון" לייצור תחמושת להגנה בצפון המושבה רחובות, הוא יצא למבצע שאפתני: להביא מעפילים לארץ בדרך האוויר. הלל צורף לשני טייסים אמריקנים שהיה להם מטוס תובלה בן 50 מקומות, מעודפי מלחמת העולם השנייה, והמריא - לבוש כטייס - לעיראק. לאחד הטייסים קראו מייקל ושם המשפחה של השני היה וסנברג. מכאן שם המבצע - "מייקלברג". בעברית הוא כונה "מבצע כנף".

תוך זמן קצר - ובאמצעות קשריו במחתרת היהודית בעיראק - ארגן הלל 50 צעירים יהודים שהיו מוכנים להצטרף להרפתקה. הטייסים האמריקנים, שהיו לרוב שיכורים, דרשו 100 לירות שטרלינג לכל מעפיל - מראש ובמטבעות זהב - אחרת לא ימריאו. שלמה הלל נתן להם "צ'ק ביטחון" על הסכום (שלא היה לו כיסוי...) והבטיח להם, שכאשר ינחתו בארץ יקבלו את מטבעות הזהב.

המטוס נחת במסלול מאולתר בשדה ליד המושבה יבנאל. שלמה הלל ירד ראשון ונפגש עם פעילי ההעפלה ועם גזבר המוסד לעלייה ב', שהביא במזוודה את המטבעות. אפשר לראות את שניהם בתמונה המופיעה על כריכת ספרו של הלל - "רוח קדים". האיש נושא המזוודה הוא מאיר ספיר, גזבר המוסד לעלייה ב', שהיה אביה של נעמי שמר.

המטוס ערך עוד שתי טיסות - אחת מאיטליה, שהביאה 50 נערים ונערות מעליית הנוער והשנייה מעיראק. בסך הכול הגיעו ארצה 150 "מעפילים מעופפים" שהצטרפו אל האלפים והרבות שהגיעו בנתיבי הים והיבשה.

חלפו שלוש שנים ואנו ב-1950. מדינת ישראל כבר קיימת ומאות אלפי עולים זורמים אליה מדי שנה. כמעט כל יהדות עיראק מתכוננת לעלות. שלמה הלל, חבר קיבוץ מעגן מיכאל ושליח המוסד לעלייה בעיראק, הגיע ארצה כדי לתאם כאן עם המוסדות את ה"שיטפון" הצפוי במבצע העלייה ההמונית שייקרא בעתיד "עזרא ונחמיה".

הוא בא לפגישה ראשונה עם לוי אשכול, אז גזבר הסוכנות היהודית. ובין השניים התפתח הדו-שיח הבא:

אשכול: אז מה, יונגרמן [איש צעיר בידיש], שמעתי שאתה נוסע לבגדד.

הלל: כן אני יוצא בימים הקרובים, כדי לעזור לחברים במקום בארגון העלייה ההמונית.

אשכול: שמעתי שאתה טוען שיבואו שישים אלף תוך שנה.

הלל (בהתלהבות): אני מקווה שיבואו אפילו יותר.

אשכול (שלא הסתיר את דאגתו לשמע הנתון הזה): שמע לי בחור מה שאני אומר לך. תאמר ליהודים הטובים שלך שאנחנו נשמח מאוד שכולם יבואו, אבל שלא ימהרו. אין לנו כרגע אפשרויות קליטה. אין לנו אפילו אוהלים. אם יבואו הם יצטרכו לגור ברחוב.

הלל (המום מדברי אשכול. מחליט להגיב בצורה הומוריסטית): ראיתי בחוץ שמרחיבים את רחוב אלנבי הסמוך, אני מבין שעושים זאת לקראת קליטת עולי עיראק...

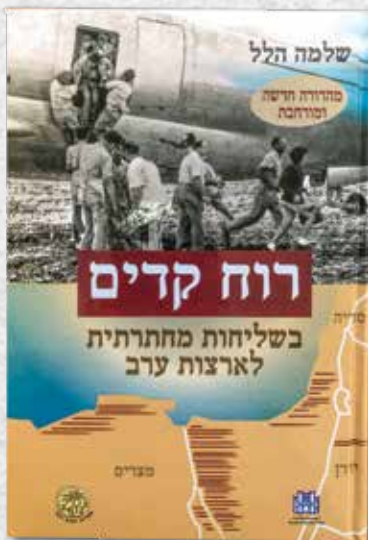
אשכול: אל תתחכם. אני מדבר ברצינות רבה. אתה אינך יודע לאילו תנאים אתה מביא את האנשים. עליך להבהיר להם זאת היטב. אחרת הם יתמרמרו - ובצדק. איני רוצה שיבואו להפגין לפני הבית שלי. אני אשלח אותם שיפגינו בקיבוץ שלך, מעגן מיכאל.

שלמה הלל הודיע לאשכול שלמשמע דבריו הוא לא מתכוון לצאת לעיראק, כיוון שאין לו שום כוונה לומר לרוצים לעלות שלא ימהרו. לדעתו, צפויה להם שם סכנה אם לא ימהרו לצאת, גדולה פי כמה מקשיי הקליטה בארץ.

הלל היה נרעש ונזעם מדברי אשכול. לאחר כמה ימים נפגש עם ראש הממשלה דוד בן-גוריון, ושמע ממנו דברים שונים לגמרי. בן-גוריון דיבר בתקיפות ובקיצור רב: "אתה נוסע להביא יהודים. תגיד להם שיבואו ומהר".

לימים ניתח שלמה הלל את העמדות והבין את תחושותיהם של אשכול ובן-גוריון:

"אשכול רצה לא פחות מבן-גוריון שכל היהודים יבואו, ומהר, אך הוא הכיר את המציאות מקרוב והבין את תחושתם ותגובתם של העולים לכשימצאו את עצמם ממורמרים ומאוכזבים בתנאים-לא-תנאים. תשובתו של בן-גוריון הייתה תשובה ציונית, כזאת המתבקשת מראש ממשלת ישראל, כאשר נפתחים פתאום שערי הגאולה, ואין יודעים כמה זמן הם יישארו פתוחים. הפתרון הוא פתרון ציוני ואין לחברה הישראלית רשות להתחמק ממנו."

כריכת הספר "רוח קדים" שבה נראה שלמה הלל בירידתו מהמטוס בשדות יבנאל (בין שני האנשים שגבם למצלמה). האיש בחולצה הלבנה המחזיק מזוודה הוא מאיר ספיר, גזר המוסד לעלייה ב' שהביא את מטבעות הזהב לטייסים.

מהיכן אני יודע את הסיפורים האלה? מכלי ראשון, מפיו של שלמה הלל עצמו, שאיתו עבדתי במשך חצי שנה בעת שערכת את המהדורה החדשה, המעודכנת והמורחבת של ספרו "רוח קדים" (הוצאת ספריית יהודה דקל, 2013). הספר גדוש בעוד סיפורים ופרשיות לרוב, בהם כאלה שנראים כיום דמיוניים. אין ספק: לשלמה הלל היו חיים והישגים מיוחדים במינם במבצעים נועזים של ההגנה, ההעפלה והעלייה ובהרבה תחומים בשנים שלאחר מכן.

אבי משה סגל לזכרו של שלמה הלל

כמה תעצומות נפש והשראה ממנפת לסובבים אותו ולמעגלים רחבים יותר היו באיש הזה - שלמה הלל שהיה תמיד בצמתי קבלת החלטות הגורליות במדינת ישראל ותמיד ידע לתת את הטון ולהוביל.

לפני קרוב לשלוש שנים, ביום חמישי 21 ביוני 2018, זכיתי להנחות אירוע בלתי נשכח בבית קינן בהרצליה בהשתתפותו ובכיובו של שלמה.

בחרתי עבורכם בכמה תמונות שייצגו נאמנה את אופיו.

בקרבי יישארו זיכרונות קסומים ממפגשינו בשורה של אירועי מורשת ופנלים במשך השנים.

יהי ברוך זכרו של שלמה הלל. תנחומיי מקרב ליבי למשפחתו היקרה.

ואחל לכולנו שנדע לנצור את פועלו ולהעביר את מורשתו לבנות ולבני הדורות הבאים.

משה שחל

פרידה משלמה הלל

בהיסטוריה של עם ישראל יש אגדות על פיהן אנחנו מציינים תקופות ואירועים שהתרחשו בקרבנו והשאירו הד חזק לאורך זמן של שנים ויובלות. שלמה הלל הוא אגדה החיה בקרבנו, בצניעות המאפיינת את שלמה בכל התחומים בהם עסק, בחלק מהם הוא עולה במציאות על יצירה ספרותית נוסח ג'יימס בונד.

שלמה נולד בבגדד שבעיראק בנם של אהרון וחנה, גדל במשפחה שעסקה במסחר והוא קרוב של הרב הראשי של בגדד אברהם משה הלל.

הוא עלה לארץ עם משפחתו וסיים לימודיו בגימנסיה הרצליה, למד מדע המדינה, כלכלה, ומינהל ציבורי באוניברסיטה העברית בירושלים.

לאחר שסיים את לימודיו היה בשנת הכשרה בדגניה א', ואחר כך היה מזכיר גרעין הצופים שתכנן לעלות על הקרקע (לימים קיבוץ מעגן מיכאל), אך לפי הצעת המוסדות המחתרתיים, עבר למכון איילון לייסוד התעשייה הצבאית בגבעת הקיבוצים שליד רחובות.

בשנת היובל למדינה (1998) זכה בפרס ישראל על תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה. בנוסף קיבל תואר דוקטור לשם כבוד מהאוניברסיטה העברית בירושלים, מאוניברסיטת תל אביב ומאוניברסיטת בן-גוריון בנגב, וזכה בתואר אביר איכות השלטון מהתנועה למען איכות השלטון בישראל. זכה בפרס בן-גוריון בשנת 2014.

על שלמה הלל ניתן להחיל את דברי רבן גמליאל בנו של רבי יהודה הנשיא:

"... וכל העמלים עם הצבור,

יהיו עמלים עמהם לשם שמים, שזכות

אבותם מסייעתן וצדקתם עומדת לעד."

בברכה,

משה שחל - עו"ד

קטעים מתוך דבריו של עו"ד משה שחל לזכרו של שלמה הלל

תמוזנות חייו

"אדם יוצא דופן": שלמה הלל הובא למנוחות

יו"ר הכנסת ה-11 וחתן פרס ישראל נטמן בחלקת גדולי האומה בהר הרצל • ח"כ יריב לוי: "שליח ציבור במלוא מובן המילה" • השר פרץ: "היווה השראה לילדים שנדלו במעברות"

פורסם ב: 17:45 10.02.2021 | עודכן ב: 18:51 10.02.2021

יריב לוי //

השמעת כתבה

שלמה הלל, יו"ר הכנסת ה-11, ומי שבעברו היה שר הפנים ושר המשטרה, הובא היום (רביעי) למנוחות בטקס הלוויה ממלכתי בחלקת גדולי האומה בהר הרצל שבירושלים. הלל, שהיה חתן פרס ישראל על תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה בשנת 1998, הלך לעולמו ביום שני בניל 97.

טקס הלוויה של יו"ר הכנסת ה-11 שלמה הלל ז"ל

קטעי עתונות זרשתות חברתיות

Benjamin Netanyahu - בנימין נתניהו
8 בפברואר ב-20:36

אני דואב עמוקות עם העם בישראל על פטירתו של שלמה הלל ז"ל - פעיל ציוני רב-זכויות לפני הקמת המדינה ואחר הקמתה, דיפלומט, יושב-ראש הכנסת ושר בממשלות ישראל.
שלמה היה מבניה המובהרים של יהדות עיראק. מורשת הקהילה הבבלית לדורותיה מילאה את לבו גאווה, ובעשייתו הענפה הוא הוסיף לה נדבכים חדשים.
עם עלייתו ארצה בין שתי מלחמות העולם הוא נרתם לבניין המולדת ולביצור כוחנו הביטחוני. בד בבד הוא עסק בקידום העלייה מארצות המזרח, כשגולת הכותרת של פועלו במישור זה היא השתתפותו ב'מבצע עזרא ונחמיה' להעלאת רבבות יהודי עיראק בתחילת שנות ה-50. בספרו 'רוח קדים' הוא מתאר בכישרון בולט מבצע-הצלה מזהירים אלה.
כשגריר ישראל לכמה ממדינות אפריקה, שלמה הניח יסודות חשובים ליחסים בינינו לבין יבשת זו. הוא מילא נאמנה את שליחותו כחבר-כנסת וכשר, והוא תרם רבות לחיזוק יסודות הדמוקרטיה שלנו בשנות כהונתו כיושב-ראש הכנסת. נועם הליכותו, צניעותו וגישתו הממלכתית באו לביטוי בכל תחנות חייו הציבוריות.
שלמה הלל, שזכה לאריכות ימים, תמיד ייזכר כאוהב גדול של ארץ-ישראל על כל חלקיה. עשייתו הברוכה למען החברה הישראלית אף היא תעמוד לדורות.
אני מוסר את תחנומי העמוקים למשפחתו. יהי זכרו ברוך.

Ehud Barak - אהוד ברק
8 בפברואר ב-22:46

הלך מאיתנו שלמה הלל, שבע ימים ומעשים. ממקימי המדינה, איש בטחון ועליה בצעירותו. וממניחי היסודות לממלכתיות הישראלית בתפקידיו כיו"ר הכנסת, כשר הפנים וכשר המשטרה. איש חכם וצנוע שתמיד האמין בעשייה ולא בדיבורים. יהי זכרו ברוך

Shlomo Hillel, Who Helped 120,000 Jews Flee Iraq, Dies at 97

Working undercover, he used bribes, fake visas and a network of smugglers to bring refugees to Israel in the late 1940s and early '50s.

Shlomo Hillel in 2018. A former Israeli diplomat and minister, he had been an operative for the Haganah, helping to smuggle Jews out of Iraq. Credit...Ronen Zvulun/Reuters

חרשות // פוליטי-מדיני

יו"ר הכנסת לשעבר שלמה הלל הלך לעולמו בגיל 97

הלל עמד בראש הכנסת ה-11 מטעם המערך וכיהן כשר המשטרה והפנים. כמו כן, הוא היה אחד ממובילי מבצע ההעפלה של יהדות עיראק, וזכה בפרס ישראל על תרומה מיוחדת לחברה ולמדינה. הנשיא ריבלין: "הוא היה מדור הנפילים". נתניהו: "עשייתו הברוכה למען החברה תעמוד לדורות"

תמונה: שלמה הלל

פיל אשכנזי
10:22:15 20.07.2021 08:08

134 תגובות

יו"ר הכנסת חתן פרס ישראל, שלמה הלל (צילום: אתר רשמי, רוען כהן, סטיל)

בחירות 2021: שג אוזר רשות בריאות סכנוכיה בין החרשות קודמה לוח שנה זמן

מעריב חרשות ממוקד העולם בעריב

חדשות מהארץ והעולם בארץ

"אבן מאבני הפינה של מדינת ישראל": שלמה הלל הובא למנוחות

שלמה הלל נסמן בחלקת גדולי האומה שבירושלים. בנו ארי, יו"ר הכנסת יריב לוי, יו"ר מפלגת העבודה מרב מיכאלי ויו"ר המועצה לשימור אתרים, בה כיהן הלל כיו"ר, ספדו לו

מערב אונליין 10/02/2021 16:15 4 דק קריאה

תמונות: מפלגת העבודה / שלמה הלל

יו"ר הכנסת ה-11, שלמה הלל, הובא למנוחות עולמים. שלמה הלל נולד בעיראק. בגיל 11 עלה ארצה יחד עם משפחתו וכבר מגיל צעיר היה ממובילי המבצעים להעלאתם ארצה של יהודי עיראק, ארצות ערב ואיראן. הוא נבחר לראשונה לכנסת בשנת 1952, וכיהן בה עד 1959. היה מחלוצי הדיפלומטיה הישראלית באפריקה וכיהן כשגריר הראשון בגינאה, כשגריר בחוף השנהב ובמדינות נוספות באפריקה. שלמה הלל נבחר שוב לכנסת בשנת 1974, וכיהן בה ברציפות עד 1992. בשנת 1984 נבחר ליושב ראש הכנסת ה-11, וכיהן בתפקיד עד לשנת 1988. בנוסף לתפקידים רבים נוספים שמילא בכנסת, כיהן שלמה הלל כשר הפנים והמשטרה. במהלך כהונתו זו, זכורה במיוחד החלטתו להחיל את חוק השבות על ביתא ישראל. לאחר פרישתו מהכנסת כיהן שלמה הלל כיו"ר העולמי של קרן היסוד וכנשיא המועצה לשימור אתרים. בשנת היובל למדינה זכה בפרס ישראל. ישראל נפרדת היום מאחד מהאצילים שבמנהיגיה. איש ציבור מסור, שפעל רבות למען תקומת המדינה ובנינה, ועשה רבות להעלאתם של יהודי עיראק, ארצות ערב, איראן ואתיופיה. שלמה הלל יחסר לנו מאוד. יזי יתנו ברוך.

"הפאטריה לא מאתיופיה"

סער פאוקר | 18.02.2021 | 20:00

בתגובה על "יו"ר הכנסת לשעבר, מעלה יהודי עיראק שלמה הלל, מת בגיל 97", מאת עופר אדרת ("הארץ", 8.2)

את שלמה הלל פגשתי לראשונה בעת לימודי המשפטים שלי באוניברסיטה העברית. ראינתי אותו לצורך סמינריון שכתבתי, ומאז שמרנו על קשר שוטף ורצוף. על חלקו בארגון העלייה מעיראק, פרס ומדינות נוספות, הנדון בספרו המאלף "רוח קדים", היתה עיקר גאוותו. בכך ראה את פסגת העשייה שלו, אף שמאז סיום פרק זה בחייו חלפו כ-70 שנים נוספות, שבהן תרם ממרצו, מכישוריו ומיכולותיו יוצאות הדופן לעם ולמדינה — גם כשר המשטרה בשנים 1969–1977, אז ביצר את עצמאות המשטרה ומנע התערבות פוליטית בחקירותיה, כפי שאמר לי לא אחת: "היו לחצים, אבל הם תמיד נגמרו אצלי".

כשר הפנים, התיר את עליית קהילת "ביתא ישראל", החלטה אשר כפי שזימן הגורל, הפכה אותו גם לסב מאושר, לאחר שבנו, ארי, נישא לעולה מאתיופיה. כיושב ראש הכנסת ה-11 נאבק בכל כוחו בגזענות ובשנאה, עד שעלה בידו, במאמץ רב, להביא לחקיקת סעיף 7 לחוק יסוד: הכנסת, ולתיקון התקנון בהתאם. כנשיא המועצה לשימור אתרים, תפקיד שמילא בהתנדבות ב-27 השנים האחרונות לחייו, פעל במרץ האופייני לו על מנת להנחיל את מורשת הציונות לדורות הבאים.

אסיים באנקדוטה המדגימה היטב את גדולתו: יום אחד סיפר לי, שאחת מנכדותיו שמעה הדרכה על טביעת האונייה "פאטריה", הזכורה לרע מאסון טביעתה בנמל חיפה ב-1940. הנכדה הרימה אצבע, וסיפרה שסבתה, תמימה ז"ל, אשתו של הלל, ניצלה עם משפחתה מהאסון. המדריכה הגיבה במבוכה. "הפאטריה לא הגיעה מאתיופיה", אמרה. הסיפור הכעיס אותי. הלל ראה זאת אחרת: "אתה כועס, אבל אותי זה פשוט מצחיק, וגם את הנכדה שלי זה הצחיק. מי שיש לו אינטרס ללבות מתחים בין עדות וקבוצות בציבור שלנו, רוצה שדברים כאלה יגרמו לכעס. אין שום סיבה לכעוס". זכות גדולה היתה לי להכירו, ולספוג ממנו מטען ציוני ערכי שאין לו שיעור. הוא יחסר לי מאוד. יהי זכרו ברוך.

ד"ר סער פאוקר, מבשרת ציון

בגיל 97: הפרויקט החדש של שלמה הלל

יו"ר הכנסת לשעבר וחתן פרס ישראל, חי לבדו בדירה צנועה בעיר ומרגיש בריא וחזק • לרגל יום העצמאות הוא מספר על מה הוא גאה במדינה, ממה הוא מאוכזב וגם חושף את הפרויקט החדש שהוא עמל עליו: הקמת אתר מורשת של המעברה ברעננה

לפני שבועיים, בתג הראשון של פסח, ציין שלמה הלל, לשעבר יו"ר הכנסת, את יום הולדתו ה-97. הוא צלול, רחוט וחד לשון, ושולף מניכרונגו עליי לות רבות מסיפור חייו המצטלב עם ההיסטוריה של ישראל.

הלל מתגורר ברעננה בי"ב השנים האחרונות ברירה צנועה. לפני תשע שנים התארס לזמן. "אני בריא לחלוטין ולא זקוק לעזרה", הוא אומר. "כל עוד אהיה מסוגל להסתדר בעצמי אני מעדיף לחיות לבדי". פעם בשבוע מגיעה אישה לשלוש שעות, מנקה את הדיש ומופעילה את מכונת הכביסה. אני תולה את הבגדים לייבוש, מוריד, מקפל ומסדר בארון. אני גם מבשל בעצמי".

הלל אינו מוכן לשקול מעבר לבית דיוק מוגן. בני אבי, ניסה פעם לשכנע אותו, אך לא עזר. בנת הבכורה, ד"ר הגר הלל, נפטרה לפני 15 שנה.

בימים כתיקונם מארח הלל מדי שבוע לארוחת שבת את בנו, כלתו ושלוש נכדו. עד לפני שנתיים נהג להכין בעצמו את הארוחה, מאז בני המשפחה מתקשים להביא עימם את האוכל המבושל והוא רק עורך את השולחן.

למרות גילו המופלג, שלמה הלל עדיין נהוג. "אם כי רק בתוך רעננה", הוא מסייג. מאז הוכרו על יריחוק חברתי בשל התפרצות הקורונה, הוא אינו יוצא מביתו, ואחת לשבוע בנו מניח מצרכי מזון ליד דלתו. הם שומרים על קשר טלפוני יומיומי.

שלמה הלל השבוע. "אני בריא לחלוטין ולא זקוק לעזרה" | צילום: אסף פרידמן

פרה דוקס - תגובה ציורית הולמת
8 בפברואר ב-21:25

אדם שקט, צנוע ורב זמיות היה יו"ר הכנסת והשר לשעבר. רחוק מדור הפוליטיקאים האנטיים והנבזים של היום. רק מעטים יודעים שלמד כל פעילויותיו הוא היה גם סגן של קולנה - קריקטוריסט חובב, ששרבץ באופן מפתיע את עמיתיו לאורך השנים בכנסת ובמשפחה. שלמה הלל ע"ה

Jewish National Fund - USA
8 בפברואר ב-21:27

עצוב לנו על לכתו של שלמה הלל הנשיא האהוב של Society for Preservation of Israel Heritage Sites - SPIHS
למדידה. יזי זכרו ברוך.

Society for Preservation of Israel Heritage Sites - SPIHS
8 בפברואר ב-20:27

החברה לשימור אתרי מורשת ישראל נשבר הלב בחדשות על לכתו של נשיאנו האהוב שלמה הלל.

שלמה היה מייסדי ישראל, חלק מקבוצת יחידים המיוחדת שצירה את מורשת ישראל. הוא היה שם בשביל הכל: מזכיר קבוצת הצופים אלפי צופים שעבדה במחנת רמת במפעל כדורים במכון איילון כדי ליצור את הכדורים שסייעו לנצח את הקרבות הראשונים של מלחמת העצמאות; מנהיג מבצע מיכאלברג להברחת 150 יהודים לישראל באוויר מעיראק ואיסלמה ב-1947; יו"ר הכנסת, שר המשטרה, שר הפנים ועוד כל כך הרבה. מורשתו ואהבת ישראל תיזכר לעד. הוא היה בן 97 ברוך דיין אמת.

מועצה לשימור אתרי מורשת בישראל
February 8

המועצה לשימור אתרים מודיעה בצער, בכאב עמוק ומרכינה את ראשה על לכתו לעולמו של שלמה הלל,

נשיא המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל, איש המוסד לעלייה ב', מנהיג עליית יהדות עיראק, מפקד "מבצע מייקלברג", שר, יו"ר הכנסת וחתן פרס ישראל

Lea Naor

10 בפברואר ב-6:34

שמאי מבית הלל

לאה נאור

לזכרו של חתן פרס ישראל, שלמה הלל. בשמו המחתרתי שמאי.

השיר נכתב לאירוע השקת מהדורה מורחבת ומחודשת של הספר "רוח קדים, בשליחות מחתרתית לארצות ערב", מאת שלמה הלל, בהוצאת "ספריית יהודה דקל" והמועצה לשימור אתרי מורשת בישראל. נורית הירש הלחינה, את השיר "שמאי מבית הלל" ולוותה בפסנתר את הזמרת מיטל טרבלסי ששרה אותו באירוע ההשקה המרגש. תשע"ג 2013

כְּשֶׁפָּרְצָה הַמְּלַחְמָה

שָׁב לְאֶרֶץ הָאִימָה.

הוא הוֹשִׁיעַ וְחִילַץ מִשָּׁם אֶת יְהוּדֵי בְּבֶל,
מָאָה אֶלְף הוא הָטִיס אִתּוֹ לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

הוא נִבְחַר, הֵיָה גַם שֵׁר

מִן הַזֵּן שֶׁכָּבַר נִגְמַר.

הוא כִּיֵּהן כִּיֵּו"ר הַכְּנָסֶת וְהִגִּיעַ גַּם לְשִׂיא
כְּשֶׁמִּילָא בְּהַצְלָחָה אֶת מְקוֹמוֹ שֶׁל הַנָּשִׂיא.

כְּאֲשֶׁר הַחֲבָרִים

נָחוּ כָּבַר עַל הַזְרִים

הוא עֶסַק בְּמִלּוֹא הַמְרָץ בְּשִׁמּוֹר הָאֲתָרִים.

בְּשִׁמּוֹר אֲתָרֵי מוֹרְשֶׁת חֲשׁוּבִים וְיִקְרִים.

הוא הֵיָה גְבוּר צָנוּעַ וְתוֹדָה לְאֵל

הוא הֵיָה שְׁלֵמָה הַלֵּל.

הוא הֵיָה גְבוּר צָנוּעַ, וְתוֹדָה לְאֵל,

הוא הֵיָה שְׁמַאי, מְבִית הַלֵּל.

הוא יָרַד מֵהַשָּׁמַיִם

וּמִמֶּשׁ אַחֲרֵי יוֹמִיִּים

הָעֵלָה עוֹלִים בְּסֶתֶר לְאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל

וְאַרְגָּן מִטָּס יִשִׁיר מִבְּגָדָד לִיבְנָאֵל.

מִי יָדַע וּמִי שָׁמַע

אֵיךְ, עֲמוּק בְּאֲדָמָה,

הוא הָקִים מִפְּעֹל תַּחֲמוּשֶׁת וְיִצְקוּ שָׁם כְּדוּרִים.

וְהַבְּרִיטִים לֹא חָשְׁדוּ, וְלֹא יָדְעוּ הַחֲבָרִים.

מקורות התמונות

עמ' 3: אוסף ארי הלל

עמ' 5: שר המשטרה שלמה הלל חותם על הצהרת אמונים לממשלה במליאת הכנסת. משה מילנר, לע"מ

עמ' 7: אוסף ארי הלל

עמ' 11: ארכיון מכון איילון

עמ' 16: אוסף אבי משה סגל

עמ' 18: מימין - אוסף ארי הלל; יושב ראש הכנסת שלמה הלל במליאה בכנסת 11 - 13.9.1984. ארכיון הכנסת; ארכיון מכון איילון. משמאל - נטע רוזנבלט, ארכיון מכון איילון; יושב ראש הכנסת שלמה הלל באירוע לציין 70 שנה להצהרת בלפור בכנסת. ארכיון הכנסת; חנוכת המבואה במכון איילון. ארכיון מכון איילון; נשיא ארצות הברית בוש האב עם יושב ראש הכנסת שלמה הלל. ארכיון הכנסת

עמ' 19: מימין - מיכאל גינזבורג; ארכיון המועצה לשימור אתרים; אוסף ארי הלל; מיכאל גינזבורג; אוסף ארי הלל; ארכיון מכון איילון

עמ' 25: מימין: קונצרט למרגלות המצדה בנגב במסגרת חגיגות 40 שנה לעצמאות מדינת ישראל. מגי איילון, לע"מ; שר המשטרה שלמה הלל, רב ניצב שאול רוזוליו ועוזר השר ניסים מטרן מרימים כוסית לכבוד מינוי של רוזוליו למפכ"ל, במשרד המשטרה בירושלים. פריץ כהן, לע"מ; אוסף ארי הלל; לזכרו של שלמה הלל בכנסת 10.2.2021. דני שם-טוב, ארכיון הכנסת; טקס ההלוויה הממלכתי של יושב ראש הכנסת ה-11, שלמה הלל ז"ל, בחלקת גדולי האומה בהר הרצל, 10.2.2021. יוסי זמיר, ארכיון הכנסת

כריכה אחורית: אוסף ארי הלל

השיר "כינורו של שלמה הלל" - חיים חפר. © כל הזכויות שמורות למחבר ולאקו"ם
השיר "שמאי מבית הלל" - לאה נאור. © כל הזכויות שמורות למחברת ולאקו"ם

נדפס בישראל תשפ"א - 2021

מועצה לשימור
אתרי מורשת בישראל

המועצה לשימור אתרי מורשת בישראל ממורשת החברה להגנת הטבע, מקוה ישראל 5891000
טלפון: 03-5059197, פקס: 03-5034828, דוא"ל: shimur@shimur.org.il
www.shimur.org.il